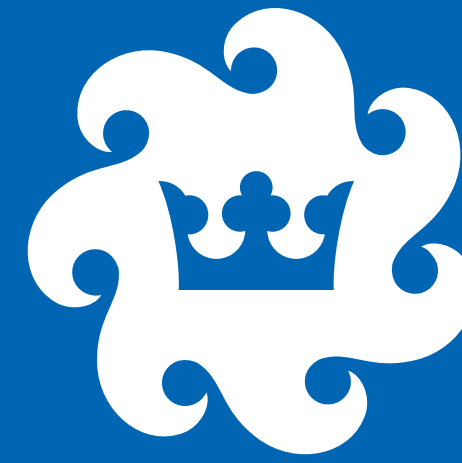

SUOMENLINNA
SVEABORG

Hyvinvoivan Suomenlinnan säilyttäminen jälkipolville

SUOMENLINNAN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA 2020–2024

SISÄLLYS

Esipuhe: Kaikkien Suomenlinna 3

Johdanto 4

Suomenlinnan arvot maailmanperintökohteena 5

Suomenlinnan paikkakohtaiset arvot 6

Historia 11

Nykytila 19

Kestävä kehitys 31

Tulevaisuuden suuntaviivat 35

Toimeenpano 41

Liite: Fortress of Suomenlinna Outstanding Universal Value 44

© Suomenlinnan hoitokunta 2019

Kannen kuva: Arttu Kokkonen / Suomenlinnan hoitokunta (2016)

ISBN: 978-952-7064-12-2 (pdf)

Esipuhe: Kaikkien Suomenlinna

Kansalaisilla on yhteinen oikeus kulttuuriperintöön ja maailmanperintöön. Tämä on ollut lähtökohtana myös Suomenlinnan hoito- ja käyttösuunnitelman uudistamisessa. Uuden hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteet taottiin yli 30 työpajan lämmössä verkostossa, johon kuuluu noin 450 jäsentä.

Näin on saatu aikaan yksi ensimmäisistä osallistavin keinoin tuotetuista maailmanperintökohteiden hoito- ja käyttösuunnitelmista. Tuloksena on koko yhteisön kesken sovittuja toimenpiteitä, joihin kaikki voivat sitoutua.

Suomenlinnan merilinnoitus on pysyvä mutta elävä, ja sama idea on myös hoito- ja käyttösuunnitelman pohjana. Lopullisena tavoitteena on hyvinvoivan Suomenlinnan säilyttäminen jälkipolville.

Lämpimät kiitokset kaikille työhön osallistuneille.

Ilari Kurri

Suomenlinnan hoitokunnan johtaja

Kuva: Hannes Teräsvuori / Suomenlinnan hoitokunta (2019)

Johdanto

Suomenlinna on historiallinen merilinnoitus ja Unescon maailmanperintökohde. Linnoitus on Suomen suosituimpia matkailukohteita, jossa vierailee vuosittain noin miljoona kävijää. Suomenlinna on myös kaupunginosa, jossa asuu noin 800 helsinkiläistä. Linnoitusta restauroi, ylläpitää, esittelee ja hallinnoi Suomenlinnan hoitokunta, opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtion virasto.

Hoitokunta on tehnyt tätä hoito- ja käyttösuunnitelmaa yhdessä Suomenlinnan verkostojen kanssa. Mukana työpajoissa on ollut viranomaisia, asukkaita, matkailu-toimijoita sekä merellisen luonnon ja kulttuurin harrastajia.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa tarvitaan, sillä Suomenlinnan toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Ilmastonmuutos asettaa uusia vaatimuksia kulttuuriperinnön säilyttämiselle. Digitalisaatio kehittyy nopein harppauksin. Matkailun kansainvälinen kasvu jatkuu, ja yhä useammat matkustavat yhä kauemmas. Pääkaupunkiseudun edustalla sijaitseva maailmanperintökohde on kiinnostava ja vetovoimainen, mutta myös herkkä.

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa on tähdätty aikaisempaa laajemman sidosryhmäverkoston entistä tiiviimpään yhteistyöhön. Osallistavan toimintatavan tavoitteena on ollut luoda luottamuksen ilmapiiri, jossa voidaan avoimesti keskustella Suomenlinnan säilyttämisestä hyvinvoivana jälkipolville. Vastuut ja resurssit jaetaan hallitusti, sillä säilyttämisen, käytönhallinnan ja kävijähallinnan tasapaino syntyy suunnitelmallisesta yhteistyöstä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmatyö muodostuu neljästä vaiheesta: historian ja nykytilan kuvauksesta, tulevaisuuden suuntaviivoista sekä toimeenpanosta ja toimenpideohjelmasta. Suunnitelmaa ohjaavat Suomenlinnan arvot ja kestävän kehityksen periaatteet. Yksittäisistä toimenpiteistä koostuvaa toimenpideohjelmaa päivitetään hoitokunnan verkkosivuilla.

Maailma muuttuu jatkuvasti, ja siispä myös Suomenlinnan hoito- ja käyttösuunnitelma kehittyy. Sisältöön palataan aina uudelleen yhdessä verkostojen kanssa, sillä jokaisella on oikeus olla mukana kulttuuriperinnön säilyttämisessä.

Suomenlinnan arvot maailmanperintökohteena

Unescon yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi hyväksyttiin vuonna 1972. Yleissopimuksen keskeisenä lähtökohtana on huoli maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymisestä tuleville sukupolville. Maailmanperintösopimuksen tavoitteena on kansojen välisen yhteistyön avulla tunnistaa, vaalia, säilyttää ja esitellä maailman keskeistä kulttuuri- ja luonnonperintöä.

Maailmanperintö on koko ihmiskunnan yhteistä pääomaa, ja siten sen suojelu on kaikkien valtioiden asia. Suomi ratifioi maailmanperintösopimuksen vuonna 1987.

Jokainen maailmanperintölistalle kirjattava kohde edustaa erityisiä yleismaailmallisia arvoja – pelkkä kansallinen merkittävyys ei riitä. Kulttuurikohde voi esimerkiksi olla merkittävää historiallista aikakautta edustava rakennustyyppi, tietyn kulttuurin perinteinen asutus, inhimillisen luovuuden mestariteos tai muuhun inhimillisen kulttuurin osa-alueeseen liittyvä kohde.

Kohteelle määritellyn erityisen yleismaailmallisen arvon säilyttäminen on ehdoton edellytys maailmanperintöluettelossa pysymiselle. Suomenlinnan hoito- ja käyttösuunnitelmalla pyritään vastaamaan siihen, miten Suomenlinnan arvot maailmanperintökohteena säilytetään tulevana vuosikymmeninä.

Suomenlinna liitettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991. Perusteena oli kriteeri (iv), joka tarkoittaa merkittävää historiallista aikakautta edustavaa rakennustyyppiä, arkkitehtonista tai teknologista kokonaisuutta tai maisemaa. Suomenlinnan merilinnoitus edustaa merkittävällä tavalla 1600- ja 1700-luvun yleisiä linnoitusperiaatteita, ja se sisältää myös erityispiirteitä.

Täydellinen Suomenlinnan erityisten yleismaailmallisten arvojen kuvaus on tämän julkaisun [lopussa](#).

Suomenlinnasta aikakautensa linnoituksena kerrotaan tarkemmin Historia-osiossa [sivulla 11](#).

Suomenlinnan paikkakohtaiset arvot

Erityisten yleismaailmallisten arvojen lisäksi Suomenlinnassa vaalitaan monia paikkakohtaisia arvoja. Merilinnoitus on monipuolinen, nykyaikainen ja historiallinen kokonaisuus, mikä toteutuu moniulotteisissa arvoissa.

Arvoja käsiteltiin hoito- ja käyttösuunnitelman työpajoissa, ja niiden pohjalta paikkakohtaiset arvot kiteytettiin neljäksi kokonaisuudeksi. Tärkeimmiksi koetut arvot kumpusivat Suomenlinnan erityisestä yleismaailmallisesta arvosta tai tukivat sitä.

Arvoihin voi tutustua tarkemmin seuraavilla sivuilla.

- **VAHVA PAIKAN HENKI**
- **KERROKSELLISUUS JA JATKUVUUS**
- **ELÄVÄ JA MONIPUOLINEN**
- **SOPUSOINTU JA ERILAISUUS**

VAHVA PAIKAN HENKI

Linnoituksen ominaispiirteet ja vaiheet ovat näkyvissä materiaaleissa, rakennustavoissa ja arkkitehtuurissa. Uudet käyttötarkoitukset eivät ole muuttaneet monumenttia vaan muodostavat kukin oman ajallisen kerrostumansa.

Autenttisuus ei tarkoita ainoastaan alkuperäisen materiaalin, muodon tai käytön säilyneisyyttä. Autenttisuuden säilyttäminen edellyttää Suomenlinnan arvojen ja ominaispiirteiden ymmärtämistä ja arvostamista kaikessa toiminnassa, korjauksissa ja muutoksissa.

Autenttisuus on aistittavissa paikan henkenä. Suomenlinnan vahva paikan henki syntyy sen monimuotoisuudesta: linnoituksen toiminnoissa, rakennuksissa ja maisemassa läsnä olevasta historian ja nykyhetken välisestä suhteesta.

Viapori Jazz -tapahtuman esiintyjiä ja yleisöä telakkakäyttöön vuonna 1917 rakennetussa Levyhallissa.

Kuva: Arttu Kokkonen / Suomenlinnan hoitokunta (2015)

KERROKSELLISUUS JA JATKUVUUS

Suomenlinnassa arvokkaaksi koetaan hyvin säilynyt, eri aikakausia edustavien puolustus- ja käyttörakennusten sekä maiseman arkkitehtoninen ja toiminnallinen kokonaisuus.

Historian eri kerrokset näkyvät Suomenlinnassa usein kylki kyljessä, ja ihmiset kokevat tämän tärkeäksi. Historian vaiheet ovat luettavissa materiaaleissa ja muodoissa.

Osa rakennuksista palvelee edelleen alkuperäistä tarkoitustaan, ja toisille on löytynyt uusia, historiaa kunnioittavia käyttötarkoituksia. Vuosisatojen aikana tapahtuneiden muutosten jälkeen Suomenlinna on edelleen eheä ja elinvoimainen.

Vuosina 1759–1761 upseerien asuinrakennukseksi rakennettu E4 on edelleen asuinkäytössä.

Kuva: Arttu Kokkonen / Suomenlinnan hoitokunta (2015)

ELÄVÄ JA MONIPUOLINEN

Suomenlinna on omaleimainen kaupunginosa. Se on sekoitus kyläyhteisöä, telakka-aluetta ja historiallista monumenttia. Linnoitus on elävä kaupunginosa, jonka historiallisesti arvokkaissa rakennuksissa asutaan pitkään, jopa yli sukupolvien.

Suomenlinna on hyvä kasvuympäristö, jossa asuu eri taustoista tulevia ihmisiä. Se on laajasti kiinnostava ja helposti saavutettava kaikkina vuodenaikoina. Sekä asukkaat että kävijät arvostavat Suomenlinnassa erityisesti sen historiaa ja saaristoluontoa.

Palveluiden ja harrastusmahdollisuuksien säilymistä saarilla pidetään tavattoman tärkeänä. Suomenlinnan ei haluta muuttuvan ulkoilmamuseoksi.

Lapsia taluttamassa pyöriä bastioni Hyveen rinteessä.

Kuva: Dorit Salutskij / Suomenlinnan hoitokunta (2012)

SOPUSOINTU JA ERILAISUUS

Suomenlinna on historiallinen monumentti, mutta myös elävä kaupunginosa asukkaineen ja palveluineen. Asukkaiden lisäksi Suomenlinnassa on historiallista ympäristöä, liiketoimintaa, opetusta, telakkatoimintaa ja viranomaistoimintaa.

Hoitokunta tukee erilaisten, toisistaan poikkeavienkin toimintojen ideointia ja toteuttamista Suomenlinnassa. Sopusointu eri toimintojen ja arvojen välillä on lähtökohtana uusia käyttöjä pohdittaessa.

Kulttuurihistoriallisten, arkkitehtonisten ja maisemallisten arvojen säilyminen täytyy taata myös muutoksissa.

Seremoniallinen Kuninkaanportti rakennettiin vuosina 1753–1754 Kustaanmiekan salmen suulle.

Kuva: Susanna Kekkonen / Suomenlinnan hoitokunta (2017)

Historia

Suomenlinna on Helsingin edustan saarille vuonna 1748 perustettu merilinnoitus. Pinta-alaltaan 80 hehtaarin kokoista, 200 rakennusta ja kuusi kilometriä puolustusmuuria käsittävää linnoitusta on sen historian kuluessa rakennettu usealle saarelle, jotka muodostavat nykyisen maailmanperintöalueen.

Jokaisen maailmanperintökohteen on edustettava erityisiä yleismaailmallisia arvoja. Suomenlinna liitettiin Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 1991 esimerkkinä oman aikansa eurooppalaisesta sotilasarkkitehtuurista. Bastionilinnoitus on 1600- ja 1700-lukujen tyypillinen linnoitusmuoto, joka muodostuu kurttiinien yhdistämistä bastioneista sekä laajoista etuvarustuksista. Bastioni-järjestelmän kulmikkailla muodoilla minimoitiin tehokkaasti katvealueet ja estettiin vihollisen eteneminen eri suunnista.

Suomenlinna sisältää myös erityispiirteitä. Linnoituksen perustaja **Augustin Ehrensvärd** sovitti bastionirakentamisen periaatteita korkeudeltaan vaihtelevaan saaristomaisemaan kalliomuotoja hyödyntäen. Rakennusmateriaalina käytettiin paikallista, saarten kallioista louhittua kiveä.

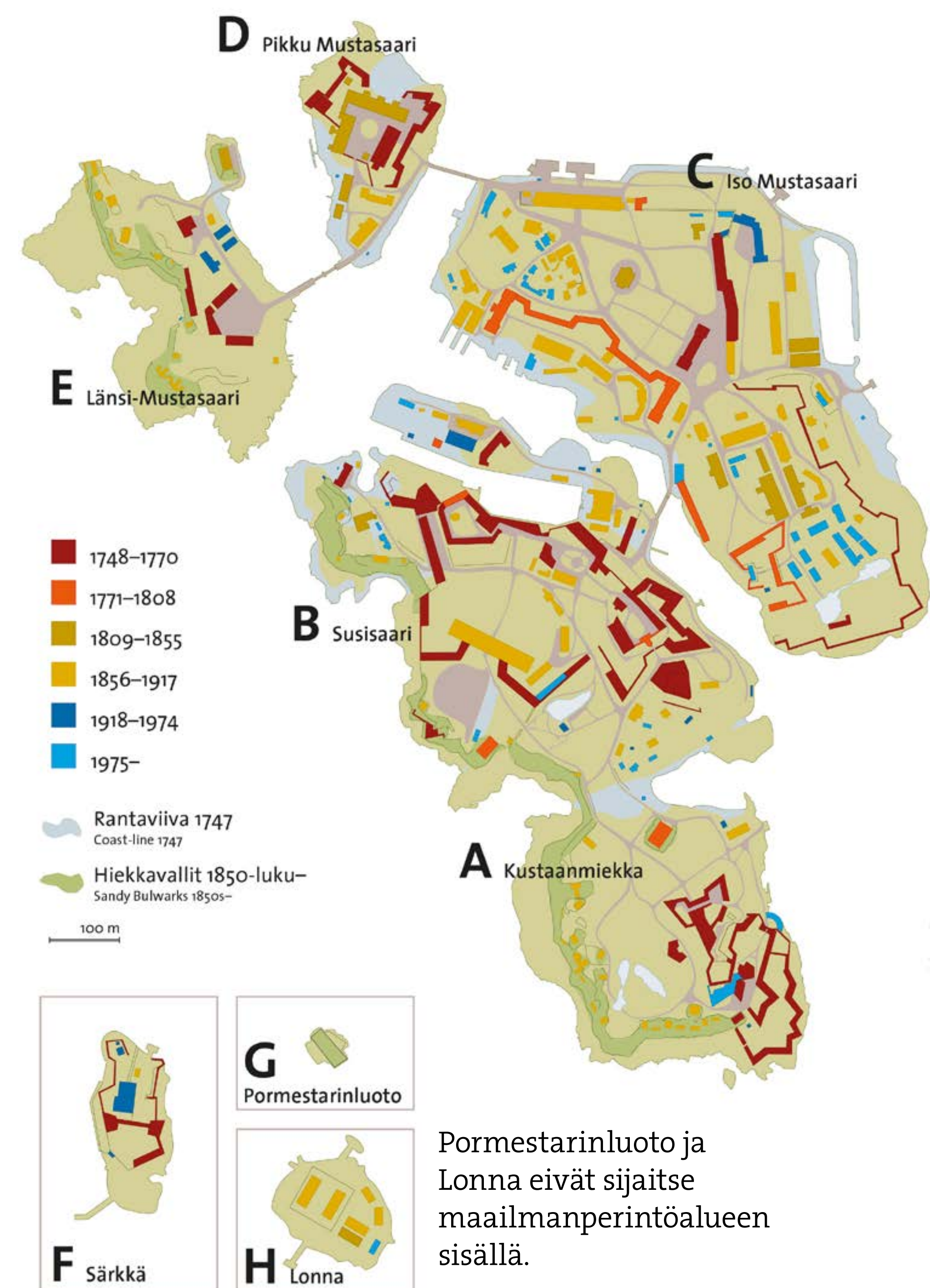

AUTENTTISUUS JA EHEYS

Maailmanperintökohteen tulee täyttää vaatimukset autenttisuudesta ja eheydestä. Suomenlinna koostuu eri aikakausina toteutettujen puolustus- ja käyttörakennusten sekä maiseman arkkitehtonisesta ja toiminnallisesta kokonaisuudesta, joka on säilyttänyt ominaispiirteensä niin materiaaleiltaan, rakennustavoiltaan kuin arkkitehtuuriltaan. Maailmanperintökohde sisältää alkuperäiset linnoitukseen kuuluneet saaret ja on riittävän laaja muodostamaan ehjän ja kohteen arvot sisältävän kokonaisuuden.

Historian vaiheet ovat jättäneet jälkensä Suomenlinnan rakennuskantaan. Sekä Ruotsin (1748–1808) että Venäjän (1808–1918) valtakaudella rakennetut osat ovat hyvin säilyneitä. Suomalaisella (1918–) aikakaudella toteutettuja rakennuksia on vähemmän, mutta ne muodostavat oman kerrostumansa.

Kokonaisuuden säilymistä vaalitaan suosimalla perinteisiä rakennustapoja, käyttämällä tiloja ja aluetta niiden kulttuuriset ja historialliset arvot huomioiden sekä ohjaamalla kävijöiden kulkua reiteillä.

Pormestarinluoto ja Lonna eivät sijaitse maailmanperintöalueen sisällä.

MIKSI SUOMENLINNA RAKENNETTIIN?

Suomenlinnan perustamisen taustalla on konflikti Ruotsin ja Venäjän välillä. Ruotsi menetti suurvalta-asemansa ja merkittävimmät itäiset linnoituksensa Venäjälle 1700-luvun alkupuoliskolla käydyissä sodissa. Maiden välille solmitut rauhansopimukset merkitsivät Ruotsille aluemenetyksiä Suomen alueella, ja Ruotsin itäisen rajan puolustuksen parantaminen katsottiin välttämättömäksi. Suomen harvan ja vaikeakulkuisen tieverkoston vuoksi syntyi päätös rakentaa keskuslinnoitus laivastotukikohtineen meriväylän äärelle.

Itämeren alueen voimasuhteet muuttuivat, kun vuonna 1703 perustetusta Pietarista tuli Venäjän uusi pääkaupunki 1712. Kaupungista kehittyi itäisen Itämeren alueen voimakas keskus. Suomen etelärannikon linnoitteilla pyrittiin estämään mereltä Ruotsiin suuntautuva hyökkäys sekä venäläisten laivojen purjehtiminen länteen Itämeren rannikkoa myötäillen. Helsingin edustan luodot muodostivat suotuisan luonnonsataman Ruotsin avomeri- ja saaristolaivastolle. Linnoituksen tarkoituksena oli suojata sinne vieviä laivaväyliä. Puolustustarkoituksen ohella linnoitus toimi myös merellisen hyökkäyksen tukikohtana, minkä Kustaan sota 1788–1790 osoitti.

LINNOITUKSEN VAIHEITA

RUOTSALAINEN AIKAKAUSI (1748–1808)

1748: Linnoituksen rakennustyöt alkavat.

1788: Venäjän ja Ruotsin välille puhkeaa sota, ja linnoitus toimii Ruotsin saaristolaivaston tukikohtana.

VENÄLÄINEN AIKAKAUSI (1808–1918)

1808: Linnoitus antautuu Venäjän armeijalle, ja siitä tulee Venäjälle kuuluva laivastotukikohta osana Suomen suuriruhtinaskuntaa.

1855: Krimin sota. Englantilais-ranskalainen laivasto pommittaa linnoitusta, joka vaurioituu pahoin.

1900-luvun alku: Tulevan sodan pelossa puolustuksen painopiste siirretään linnoituksen edustan ulkosaarille sekä miina-aseen ja nopeiden torpedoveneiden yhteistyön kehittämiseen.

SUOMALAINEN AIKAKAUSI (1918–)

1918: Suomen sisällissota. Venäjän laivasto poistuu alueelta, ja linnoitus liitetään Suomen valtion alueeseen.

1939: Toinen maailmansota alkaa. Linnoituksessa toimii rannikkotykistö sekä ilmatorjunta- ja sukellusvenetukikohta.

1973: Linnoitus siirtyy siviilihallintoon, ja Suomenlinnan hoitokunta perustetaan.

1991: Linnoitus liitetään Unescon maailmanperintöluetteloon.

Suomenlinnassa näkyvät ruotsalaisen, venäläisen ja suomalaisen ajan kerrostumat. Linnoitus on toiminut varikkolinnoituksena, ollut osa Pietarin kaupunkia suojannutta linnoitusverkostoa ja suojannut Helsinkiä. Kuvassa esiintyjiä Kaartin soittokunta -festivaalilla Suurella Linnanpihalla vuonna 2010.

Kuva: Esko Jämsä / Suomenlinnan hoitokunta (2010)

RUOTSALAINEN AIKAKAUSI (1748–)

Nykyisen Suomenlinnan linnoitustyöt alkoivat **Augustin Ehrensvärdin** johdolla. Linnoitus sai nimen Sveaborg, joka suomeksi kääntyi Viaporiksi.

Ruotsin valtion mittavimpaan rakennushankkeeseen osallistui tuhansia sotilaita, käsityöläisiä ja vankeja. Ensimmäiset linnoituslaitteet sijaitsivat Kustaanmiekan sekä Särkän saarilla. Linnoitus toimi varikkolinnoituksena, ja sen telakalla rakennettiin uusimman sotatekniikan mukaisia aluksia nopealiikkeisen saaristolaivaston käyttöön.

Linnoitustyöstä alkoi Helsingin ja koko Suomen alueella kulttuurinen ja taloudellinen nousukausi, sillä Ruotsi pyrki kehittämään itäisen osansa kaupunkeja, kauppaa ja maataloutta. Helsinki oli linnoitustyön alkaessa vaatimaton pikkukaupunki, mutta Viaporista kasvoi nopeasti sotilaiden ja siviiliväestön asuttama kaupunkiyhdyskunta ja elinvoimainen kulttuurin keskus. Helsingin porvaristo vaurastui kauppaamalla linnoitus- ja telakkatyömaalle rakennus- ja elintarvikkeita.

VENÄLÄINEN AIKAKAUSI (1808–1918)

Suomen sodan aikana linnoitus antautui Venäjän armeijalle. Linnoitus ei kuulunut Suomen autonomiseen suuriruhtinaskuntaan vaan toimi venäläisen sotilashallinnon alaisuudessa. Sillä oli uusi tehtävä: suojata Pietaria ja kasvavaa Helsinkiä sekä toimia laivastotukikohtana. Linnoituksella oli myös poliittista merkitystä venäläisen vallan osoittajana Helsingissä.

Venäläisellä kaudella linnoitus oli iso varuskunta, jossa asui pysyvästi sijoitetun sotaväen lisäksi sotilaiden ja upseerien perheitä, palvelusväkeä sekä kauppiaita. Varuskunnan venäläisellä yhteisöllä oli vain vähän yhteyksiä Helsingin väestön kanssa. Suomenlinnan maamerkkinä tunnettu ortodoksinen varuskuntakirkko valmistui 1854.

Krimin sodan aikana 1855 englantilais-ranskalaisen laivaston pommituksen aiheuttamat tuhot todistivat, että linnoituksen toimintakyky ei enää vastannut sen mainetta yhtenä Euroopan vahvimmista linnoituksista. Linnoitusjärjestelmää ajanmukaistettiin perustamalla hiekkavalleja ja sijoittamalla linnoitukseen uusia rannikkokanuunoita. Suuret kasarmirakennukset ovat peräisin tältä ajalta. Ensimmäisen maailmansodan aikainen kiihkeä rakennusvaihe näkyi etenkin linnoituksen telakalla.

SUOMALAINEN AIKAKAUSI (1918–)

Venäjän vallankumouksen jälkeen Suomi itsenäistyi ja ajautui lyhyeen mutta veriseen sisällissotaan. Venäläiset poistuivat linnoituksesta keväällä 1918, ja se nimettiin Suomenlinnaksi. Synkkä vaihe linnoituksen historiassa elettiin vuosina 1918–1919, kun sen tyhjiksi jääneisiin kasarmeihin sijoitettiin tuhansia sisällissodan vankeja. Kulkutaudit ja heikko muonitus koituivat monen vangin kohtaloksi.

Venäläisten linnoitteiden ja tykistöasemien varaan alkoi nyt rakentua suomalainen varuskunta. Linnoituksen kuntoa alkuvuosina luonnehdittiin erittäin huonoksi: muurit ja rakennukset olivat sortumassa. Muinaistieteellinen toimikunta alkoi hiljalleen tehdä pienimuotoisia korjaustöitä. Viimeisen kerran linnoitus joutui puolustuskäyttöön toisen maailmansodan aikana ilmavalvontakeskuksena ja sukellusvenetukikohtana.

Sodan jälkeen Suomenlinnan matkailulliseen merkitykseen asetettiin suuria toiveita. Kulkulupapakko purettiin, ja Helsingin olympialaisiin matkustaneet vieraat saapuivat linnoitukseen uudella, Suomenlinnan telakalla rakennetulla lautalla. Kävijämäärät eivät kuitenkaan lähteneet nousuun ennen kuin pääsymaksusta luovuttiin vuonna 1963.

KOHTI SIVIILIHALLINTOA

Itsenäistymisen alkuvuosina linnoituksesta kaavailtiin teollisuusaluetta. Linnoituksen antikvaariset arvot kuitenkin nähtiin niin arvokkaina, että Kustaanmiekan ja Susisaaren saarista tehtiin museoalue valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1919. Museoalueen valvonta ja kunnostustyöt uskottiin Museoviraston edeltäjälle Muinaistieteelliselle toimikunnalle.

Museoalueen rinnalla linnoituksessa oli myös varuskunta, jonka hallinto jäi puolustusministeriölle. Vuoden 1929 asetuksen mukaan alueelle ei saanut rakentaa ilman puolustusministeriön kirjallista lupaa.

Toisen maailmansodan jälkeen Suomenlinnan aluetta hallinnoivat Muinaistieteellinen toimikunta, puolustusministeriö ja valtion laivatelakka Valmet Oy. Museoviraston ja Puolustusministeriön alueet siirtyivät vastaperustetun Suomenlinnan hoitokunnan hallintaan 1973.

Hoitokunta käynnisti mittavan restaurointityön vuonna 1974 valmistuneen käyttösuunnitelman pohjalta. Vuoden 1975 valtioneuvoston päätös linjasi Suomenlinnan suojelun ja käytön tavoitteet.

"Jos minulla olisi kaikki valta ja kunnia, niin panisin 1 000 miestä ja naista restauroimaan, kunnostamaan Suomenlinnaa. Olen jo pitkään ajatellut, milloin nostan myrskylipun ja vaadin tämän ainutkertaisen historiallisen muistomerkin pikaista pelastamista silmiemme edessä tapahtuvalta rappeutumiselta ja tuholta."

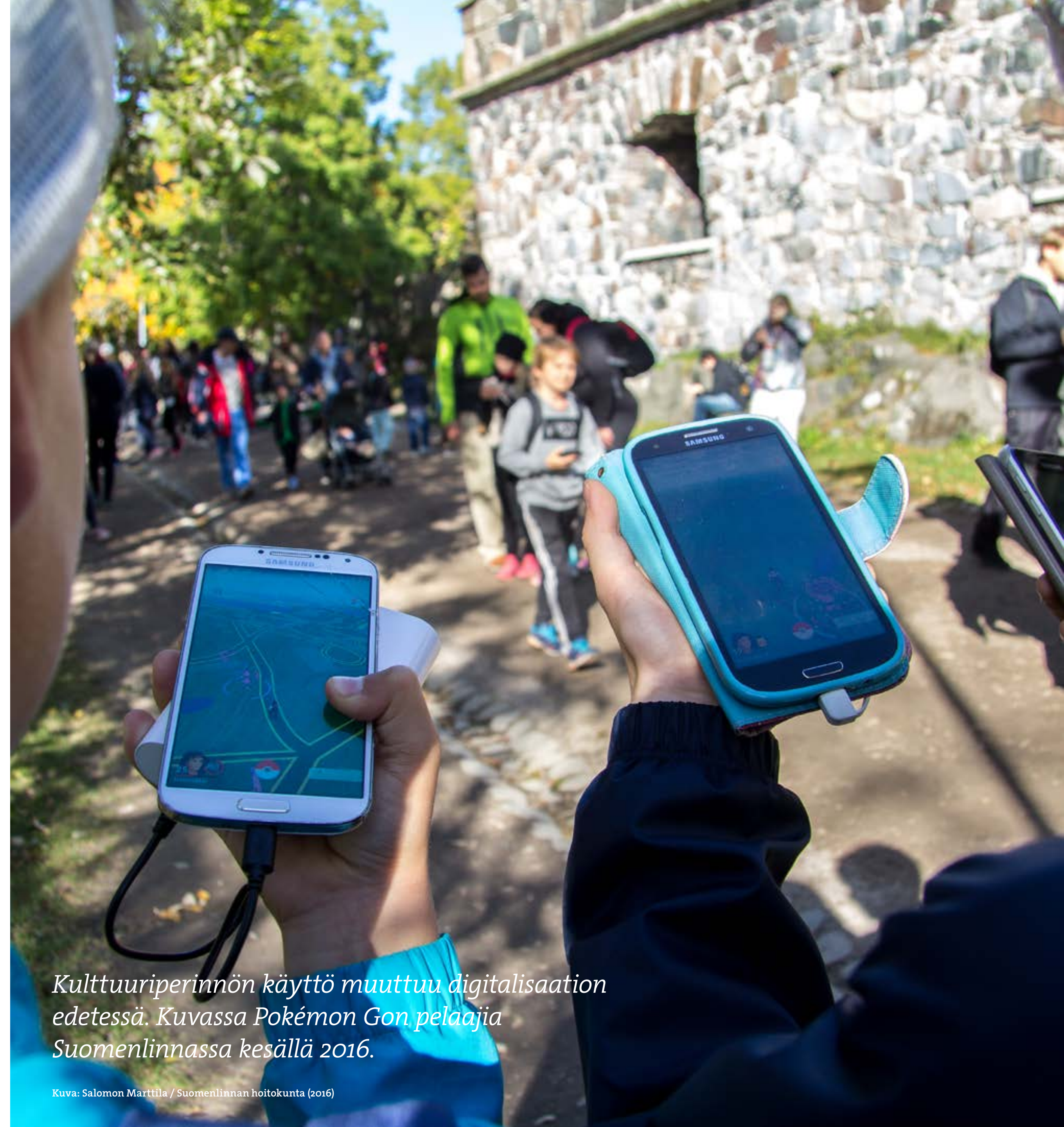
Suomen tasavallan presidentti **Urho Kekkonen** Apu-lehden juhlaaastattelussa vuonna 1973.

Nykytila

Lähes 50 vuoden siviilihallinnon aikana Suomenlinnasta on kehitetty arvojen mukaisella suojelulla ja hoidolla monipuolisesti toimiva Helsingin kaupunginosa, jolla on erityisluonne historiallisena linnoituksena.

Samanaikaisesti asiantuntijoiden rinnalle on noussut monenlaisia kansalaisten verkostoja. Yhä useammat ihmiset haluavat osallistua kulttuuriperinnön hoitoon ja nauttia siitä. Kun valtion resurssit kiristyvät, linnoituksen kestävä elinvoimaisuus on riippuvaista laajan verkoston sitoutumisesta yhteisiin tavoitteisiin. Toimijaverkoston kasvaessa hallinnon järjestelyt on suunniteltava niin, että niihin voivat sitoutua kaikki osalliset. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan tehdään jatkuvasti parannuksia, jotta osallisten ääni kuuluu yhteistä Suomenlinnaa kehittäessä.

Suomenlinnan hoitokunta toimii verkostoissa mahdollistajana, jonka tehtävänä on pitää huolta säilyttämisen, käytöhallinnan ja kävijähallinnan tasapainosta.

Kulttuuriperinnön käyttö muuttuu digitalisaation edetessä. Kuvassa Pokémon Gon pelaajia Suomenlinnassa kesällä 2016.

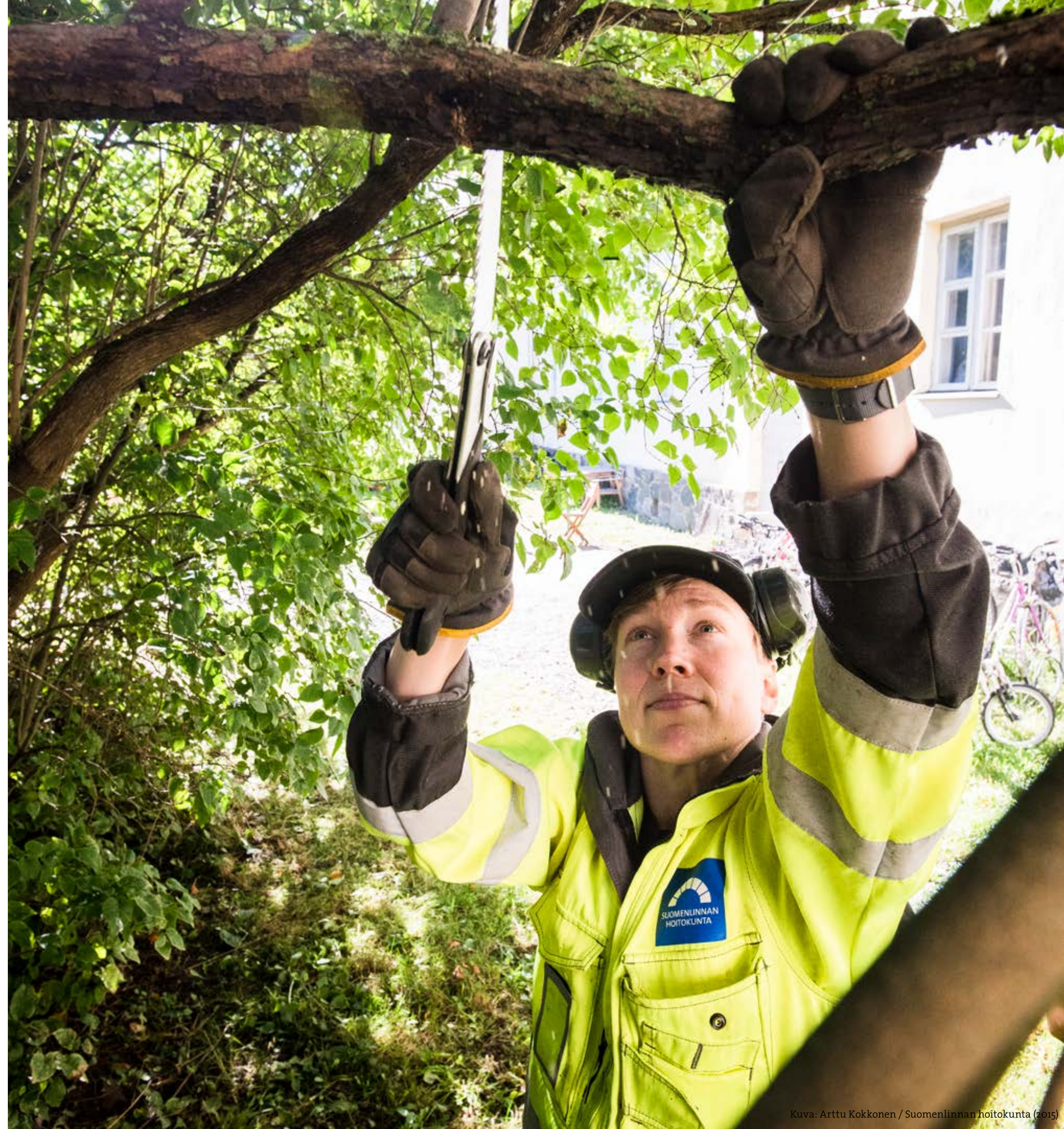
Kuva: Salomon Marttila / Suomenlinnan hoitokunta (2016)

HALLINTO

Suomenlinnaa restauroi, ylläpitää, esittelee ja hallinnoi Suomenlinnan hoitokunta, opetus- ja kulttuuriministeriön alainen valtion virasto. Helsingin kaupunki on vastuussa kunnallisista palveluista sekä osaltaan linnoituksen hoidosta ja liikenneyhteyksistä. Suomenlinnan suojelu ja valvonta kulttuurihistoriallisena muistomerkkinä kuuluu Museovirastolle.

Hoitokunnassa työskentelee noin 80 eri alojen ammattilaista. Toimintaa ohjaa johtokunta, jossa on valtion, kaupungin ja asukkaiden edustajia. Hoitokunta saa eri tehtäviensä toteutukseen rahoitusta valtion budjetista ja hallinnoimiensa kiinteistöjen vuokrasta. Valtion kulttuurikiinteistötyöryhmä totesi vuonna 2012, että Suomenlinnan hoitokunnan rooli kokoavana, monialaisena valtion kiinteistönhaltijavirastona on osoittautunut toimivaksi ja edulliseksi ratkaisuksi.

Hoitokunta mahdollistaa kumppaniensa kestäväää ja maailmanperintökohteen arvoja tukevaa toimintaa. Tämä tapahtuu yhteistyöverkostoissa asiantuntijoiden, asukkaiden, toimijoiden ja oppilaitosten kanssa.

ASUMINEN

Suomenlinnassa on noin 800 asukasta, joista valtaosa asuu hoitokunnan hallinnoimissa noin 330:ssa valtion vuokra-asunnossa. Aukkailla on oma edustajansa hoitokunnan johtokunnassa sekä asukasyhdistys Suomenlinna-seura.

Siviilihallinnon alusta asti tavoitteena on ollut säilyttää merilinnoitus elinvoimaisena kaupunginosana. Historiallinen ympäristö, saaristoluonto ja lauttamatka tuovat asumiseen oman leimansa. Lautta kulkee ympäri vuoden, mutta harvat vuorovälit, ruuhkat ja tavarankuljetus ovat haasteita. Yön viimeisestä lautasta myöhästyneelle ei ole muita liikennevaihtoehtoja.

Suomenlinnassa asuu aktiivisia ja maailmanperintökohteessa asumisesta ylpeyttä tuntevia asukkaita. He tuottavat ja käyttävät ympärivuotisia palveluita linnoituksessa.

Vuosittaisen asukastyytyväisyyskyselyn perusteella asuntojen kunto sekä matkailun haittavaikutuksista ruuhkat ja asuinrauhan häiriytyminen aiheuttavat yleisimmin tyytymättömyyttä.

Pienessä yhteisössä asukkaiden aktiivisuus korostuu. Kuvassa vuonna 2019 perustettu Linna-baari, jossa asukkaat voivat järjestää omia tapahtumia.

Kuva: Aino Heininen / Suomenlinnan hoitokunta (2019)

KÄVIJÄT JA MATKAILUPALVELUT

Viimeisen 20 vuoden aikana Suomenlinnan vuotuinen kävijämäärä on kasvanut 600 000:sta miljoonaan. Samalla kävijäprofiili on muuttunut. Aiemmin vierailijat olivat pääosin kesäpäivää linnoituksessa viettäviä kaupunkilaisia, nyt suurin osa tulee ulkomailta. Matkailuneuvonta, opasteet ja päänähtävyyksien kautta kulkeva sininen reitti ohjaavat kävijöitä hallitusti läpi linnoituksen.

Suomenlinnassa on yli kolmenkymmentä matkailupalveluiden tuottajaa. Osa yrityksistä on pieniä, ja joillekin matkailu on vain sivuelinkeino. Selkeitä palveluryhmittymiä muodostavat ravintolat ja kahvilat, museot ja näyttelyt, vesiliikennepalveluita tuottavat toimijat sekä majoituspalveluita tarjoava toimija. Osa taidealan toimijoista ja taidekäsityöläisistä avaa työhuoneitaan ja järjestää näyttelytoimintaa.

Suomenlinnan matkailullinen vetovoima tuottaa merkittävästi veronmaksajien investointia suuremman vaikutuksen pääkaupunkiseudun elinkeinoelämälle, kun kävijät liikkuvat, yöpyvät ja ostavat palveluita tai tuotteita. Suomenlinnan paikallistaloudellisten vaikutusten kehitystä seurataan säännöllisesti kävijätutkimuksissa.

SUOMENLINNAN TELAKKA

Suomenlinnan telakka on Suomen vanhin ja yksi maailman vanhimmista edelleen toiminnassa olevista allastelakoista. Telakka ja sen alueelle syntynyt toimintaympäristö on ainutlaatuinen perinteen jatkaja Suomessa. Kuivatelakalla kunnostetaan puisia purjealuksia, jotka kesäisin purjehtivat lähivesillä. Vanhojen laivojen korjaustoiminnasta vastaa Viaporin telakka ry. Alueella toimii myös sepän paja, veneveistämö ja purjeneulomo.

MERISOTAKOULU

Merisotakoulu jatkaa Suomenlinnan sotilaallista perinnettä Pikku Mustasaarella. Merisotakoulussa on vuosittain noin 350 opiskelijaa. Sata henkilöä työllistävän koulun rakennuksia hallinnoi Senaatti-kiinteistöt.

SUOMENLINNAN VANKILA

Hoitokunta ja vuonna 1971 perustettu Suomenlinnan vankila ovat tehneet yhteistyötä vuosikymmeniä. Vangit ovat osallistuneet muurien, vallien ja rakennuksien korjaus- ja kunnossapitohankkeisiin. Yhteistyöllä tuetaan sekä maailmanperintökohteen arvojen säilymistä että vankien kuntoutumista.

LAIT JA SÄÄDÖKSET

Valtio huolehtii Suomenlinnan hallintojärjestelyistä maailmanperintösopimuksen edellyttämällä tavalla.

Laki Suomenlinnan hoitokunnasta on vuodelta 1988, ja sitä täydentää asetus vuodelta 2013. Museovirasto on tehnyt esityksen Suomenlinnan suojelusta vuonna 2017. Esitys on käsittelyssä. (ELY-keskus teki päätöksen suojelusta 27.1.2020). Suomenlinnan suojelussa ja hoidossa noudatetaan muinaismuistolakia.

Tällä hetkellä Helsingin kaupunki valmistelee Suomenlinnan asemakaavaa, jota on tehty yhteistyössä hoitokunnan kanssa. Helsingin yleiskaava astui voimaan 2018. Siinä Suomenlinna on esitetty omana alueenaan ja osana merellistä Helsinkiä. Suoja-alueen ja Suomenlinnan eteläpuolisen merialueen saaret ovat virkistyskäytössä.

Yleiskaavassa esitetyt toiminnot ja vesiliikenneyhteydet tukevat Suomenlinnan käyttöä eivätkä uhkaa sen arvoja.

OSANA MERELLISTÄ HELSINKIÄ

Helsingin kaupungin strategiassa merellisen Helsingin kehittäminen on tärkeä osa kaupunkia. Suomenlinnan ympäristössä muutos näkyi ensimmäiseksi Suomenlinnaan kuuluvan Lonnän sekä vieressä sijaitsevien Vallisaaren ja Kuninkaansaaren avaamisena kävijöille 2010-luvulla. Myös muita saaria suunnitellaan avattavaksi virkistyskäyttöön.

Saariston logistiikkaa ja kulkuyhteyksiä parannetaan ja kehitystyötä tehdään yhdessä valtion, kaupungin ja yksityisen sektorin voimin. Suomenlinna on yhdistetty Helsingin joukkoliikenneverkostoon matkustaja- ja huoltolautalla sekä yksityisellä vesibussilla. Kunnallistekniikka tuodaan saarille valtion omistaman, merenalaisen tunnelin kautta. Monet kunnalliset palvelut, kuten kulkuväylien aurauksen ja puistojen ylläpidon, kaupunki hankkii kilpailutettuna Suomenlinnan hoitokunnalta.

Helsinki kehittää saaria eri toiminnoille saarikohtaisilla suunnitelmissa. Suomenlinnan hoito- ja käyttösuunnitelma tukee Helsingin merellistä strategiaa. Se on maailmanperintökohteen saarikohtainen suunnitelma.

SUOJA-ALUE JA SUURMAISEMA

Suomenlinnan linnoitussaaria ja merellistä kaupunkiympäristöä kutsutaan Suomenlinnan suurmaisemaksi. Suoja-alue on maailmanperintökomitean hyväksymä alue, joka varmistetaan lailla ja säädöksillä.

Suoja-alueen ja suurmaiseman merkitys on keskeinen Suomenlinnalle. Maisema ei ole pelkkiä näkymiä, vaan se on linkki kohteen historiaan: linnoituksen sijoittuminen ja perustaminen Helsingin edustan saarille pohjautuu suojaiseen sijaintiin.

Maailmanperintökohdetta ympäröivän suoja-alueen tehtävänä on taata kohteen eheyden ja arvojen säilyminen. Siksi suoja-alue on riittävän laaja. Kaikkien suoja-alueella toimivien on tärkeää sitoutua toimimaan siten, etteivät muutokset uhkaa kohteen arvoja.

Vaikka suoja-alueen tehtävänä ei ole estää muutoksia, on niiden vaikutukset selvitettävä ja arvioitava yhteistyössä etukäteen. Suomenlinnan ja sen suoja-alueen maankäyttöön ja suojeluun liittyvistä tavoitteista sovitaan kaavoituksessa.

Suomenlinnan suoja-alueeseen kuuluvat kokonaisuuteen maisemallisesti ja toiminnallisesti liittyvät Vallisaari ja Kuninkaansaari, Lonna ja Santahamina. Suoja-alue käsittää myös eteläisen Helsingin korttelit ulottuen lännessä aina Hernesaareen ja pohjoisessa yli Katajanokan Kruunuvuoren selälle ja Laajasaloon asti.

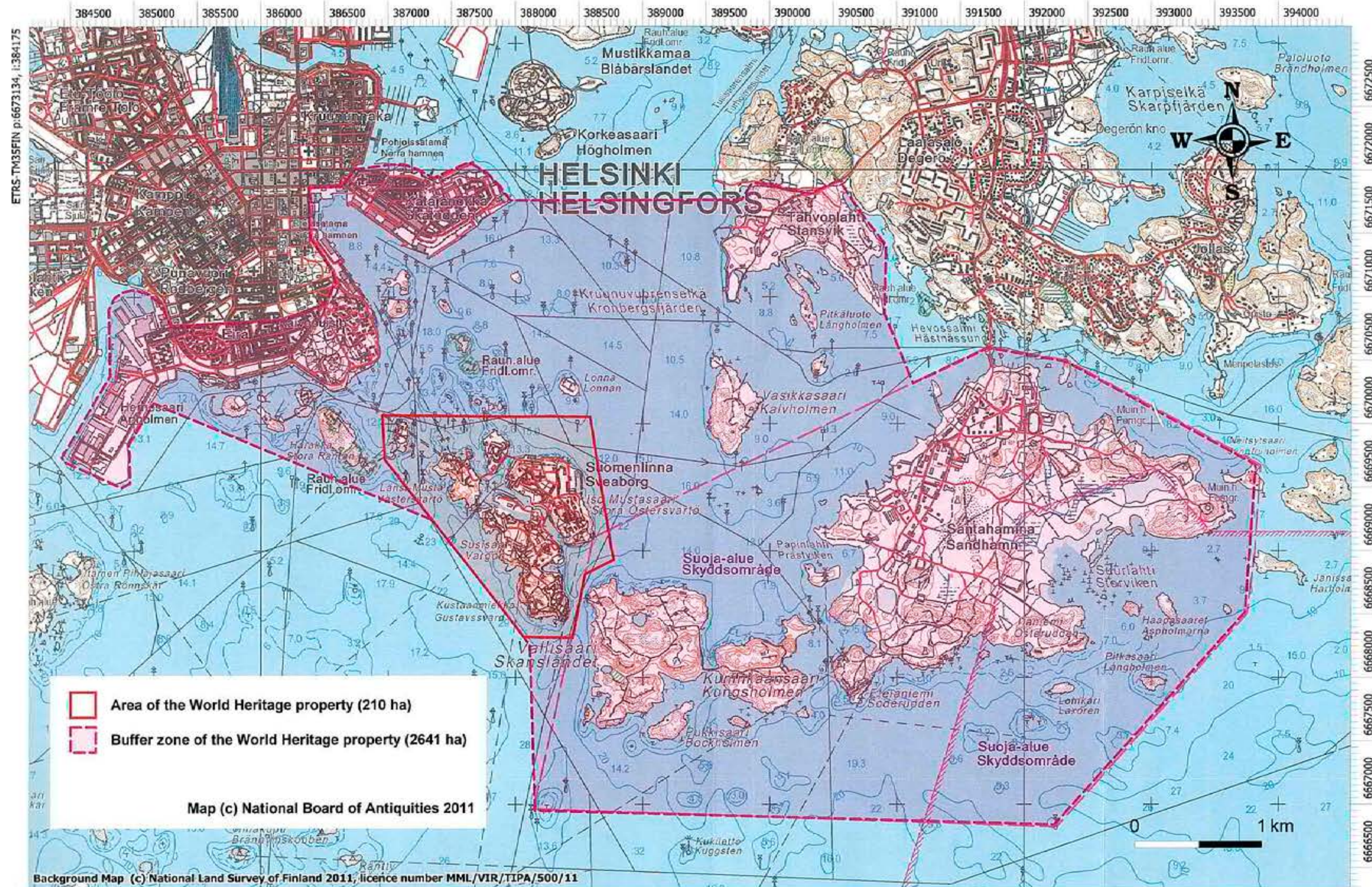
Suomenlinnan suoja-alue ja sen ulkopuolelle ulottuva merialue, etäiset rannat ja saaret muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden, suurmaiseman. Suomenlinna ja sen suoja-alue ovat lähes kokonaan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Arkeologisesti arvokas ympäristö sisältää myös maanalaiset kohteet. Suomenlinna ja Vallisaari muodostavat valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen.

Myös Suomenlinnaa ympäröivä vedenalainen maisema on tärkeää turvata. Veden alla sijaitsevat laivojen hylyt ovat merkittävää arkeologista perintöä.

Seuraavan sivun kartasta voi tarkastella Suomenlinnan suoja-aluetta.

FORTRESS OF SUOMENLINNA, HELSINKI, FINLAND

Appendix to the letter to the WHC/UNESCO, Nov 17h, 2011, diar. 012/009/2011

ETRS-TM35FIN p:6666335, i:394575

WHC REGISTRATION
Date 25/11/2011
Id N° FI-583
Copy 1 Item 39

LINNOITUKSEN RESTAUROINTI, KORJAAMINEN JA KUNNOSSAPITO

Suomenlinnan maisemaa, rakennuksia ja rakenteita hoidetaan ja korjataan kokonaisuutena, jossa huomioidaan kaikki tekijät, kuten paikan historia, nykyisten käyttäjien tarpeet ja kasvillisuus. Korjaaminen perustuu sekä kokonaisuuden että yksittäisen kohteen arvojen tunnistamiseen, mikä puolestaan edellyttää tutkimusta.

Koska Suomenlinnan halutaan säilyvän autenttisena ja eheänä, siihen kohdistuva korjaaminen on restaurointia. Restaurointi edellyttää paitsi huolellista ja aikaa vievää suunnittelua myös kohteen historian ja muutosten sekä käytettyjen materiaalien ja rakentamistapojen tuntemusta. Kaikkiin hankkeisiin liittyy tutkimustyö, joista rakennushistoriaselvitys ja kuntokartoitukset sekä nykytilanteen dokumentointi ovat keskeisimmät. Työt myös dokumentoidaan niin, että tieto restauroinnista on löydettävissä tulevaisuudessa.

Restaurointien suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään alan erikoisosaajia. Kyse on vaativasta työstä, jossa suunnittelijoiden ja toteuttajien perehtyneisyys perinteisiin tekotapoihin ja toisaalta kyky sovittaa nykyvaatimukset vanhaan on keskeistä. Mahdolliset lisäykset ja uudisosat

eivät saa vaurioittaa alkuperäisiä rakenteita, ja niiden pitää olla poistettavissa. Vanhojen, jopa alkuperäistenkin, pintamateriaalien säilyttäminen on konservaattoreiden työtä. Suomenlinnassa tehdään myös käytettyihin materiaaleihin, kuten rappauksiin ja kivimuureissa käytettyihin laasteihin, liittyvää tutkimustyötä.

Restauroinnissa rakennuksen tai sen osan on muutoksista huolimatta säilytettävä autenttisuutensa ja eheydensä. Tavoite saavutetaan yleensä tekemällä vain se, mikä on välttämätöntä. Tätä niin sanottua minimi-interventiota ja edellä lueteltuja menettelytapoja kutsutaan restaurointiperiaatteiksi. Ne ovat muotoutuneet kansainvälisten restauroinnin ja rakennussuojelun julkilausumien ja sopimusten pohjalta.

Rakennusten säilymistä edesauttaa kunnossapito ja siihen liittyvät säännölliset tarkistukset, huollot ja korjaukset. Vuosikorjausohjelmaan sisältyvien julkisivujen, ikkunoiden, ovien sekä kattojen ja katteiden pellitysten kunnon seuraaminen ja vaurioiden välitön korjaaminen lykkäävät laajojen korjausten tarvetta. Kunnossapitotyöt tehdään restaurointiperiaatteita noudattaen.

KORJAUSVELKA

Kun rakennus tai maisema kuluvat, korjausten tarve ja korjausvelka kasvavat. Korjausvelka on se rahamäärä, mikä tarvitaan rakennuksen tai maiseman korjaamiseksi käyttökelpoiseksi ja turvallisiksi. Säännöllinen kunnossapito hidastaa kulumista ja lykkää korjaustarvetta.

Suomenlinnan korjausvelkaselvitys valmistui maaliskuussa 2019. Korjausvelkaselvitys käsittää yhteensä 232 Suomenlinnan hoitokunnan hallinnassa olevaa rakennusta ja linnoituslaitetta. Lisäksi selvityksessä on huomioitu myös kunnallistekniikan ja maiseman korjausvelka. Suurin osa korjausvelasta kohdistuu rakennuksiin ja linnoituslaitteisiin. Heikoimmassa kunnossa ovat asuinrakennukset.

Korjausvelkaan perustuva vuosittainen investointitarve on laskettu vuoteen 2040 asti huomioiden rakennusten jatkuva kuluminen ja korjaustarve. Korjausvelkaselvityksen tieto vuosittaisesta investointitarpeesta on pohjana Suomenlinnan hoitokunnan korjaushankkeiden pitkän tähtäimen suunnitelmalle (PTS).

Suomenlinnan hoitokunnan korjaushankkeiden työohjelma on yksityiskohtainen suunnitelma vuosittain toteutettavista

hankkeista ja niiden kustannuksista. Suurin osa hankkeista lähivuosina on asuinrakennusten korjauksia. Edelliset laajat peruskorjaukset tehtiin 1970- ja 1980-luvulla.

Tulevina vuosina talotekniikka, asumiseen liittyvät tilajärjestelyt ja esteettömyys edellyttävät kiireellisiäkin korjauksia. Useissa rakennuksissa on myös asumisterveyttä heikentäviä sisäilmaongelmia. Työohjelmassa on myös kattojen ja julkisivujen sekä sisätilojen korjauksia ja konservointia sekä maisemaan kohdistuvia korjaus- ja rakennustöitä.

Maiseman eheyden kannalta merkittäviä ovat muurirestauroinnit eri puolilla linnoitusta. Maisema- ja ympäristöissä huomioidaan turvallisuus, saavutettavuus ja esteettömyys.

Rakennusten ja maiseman korjausvelkaa lyhentämällä parannetaan kävijäkokemusta. Aivan erityisen tärkeää on, että korjausvelan kasvaminen ei näy linnoituksen yleisen turvallisuuden heikentymisenä.

Ukonpalko, *Bunias orientalis*

Venäläisajalla saapui Suomenlinnaan lukuisia uusia satunnaiskasveja, joista osa kotiutui. Näistä tunnetuimpia on etenkin valliniityillä viihtyvä ukonpalko. Kotiseudullaan Venäjällä kasvia pidetään haitallisena rikkakasvina, mutta Suomenlinnassa se nähdään merkittävänä osana linnoituksen kulttuurihistoriaa.

Kestävä kehitys

Suomenlinnan hoito- ja käyttösuunnitelmaa ohjaa erityisesti kolme YK:n kestävä kehityksen tavoitteista.

Kestävän kehityksen päämääränä on taata hyvän elämän edellytykset tuleville sukupolville. Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan tehdyt päätökset eivät tapahdu tulevaisuuden kustannuksella, vaan tavoitteena on varmistaa, että emme elä yli resurssiemme. Kestävä kehitys ei liity ainoastaan ekologiseen kestävyyteen. Yhtä lailla huomioidaan ihmisoikeudet, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä taloudelliset näkökohdat.

Suomenlinnan kestävä kehityksen tavoitteisiin voi tutustua tarkemmin seuraavilla sivuilla.

- **ILMASTOTEOT**

- **YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS**

- **KESTÄVÄ MATKAILU**

ILMASTOTEOT

Suomenlinnan rakennusten ja rakenteiden säilyminen on edellytys sen erityisen yleismaailmallisen arvon säilyttämiseksi. Historiallisen rakennuskannan uudelleenkäyttö on kuitenkin jo sellaisenaan ilmastoteko. Jatkuva käyttö jatkaa rakennusten ja rakenteiden elinkaarta ja hyödyntää niihin rakennusvaiheessa sitoutunutta energiaa. Restaurointi ja korjaaminen pidentää rakennusten käyttöikää, mikä vähentää purkamisesta syntyviä jätteitä.

Säännöllinen kunnossapito edesauttaa säilymistä, kun materiaalien uusimista minimoidaan ja olemassa olevia osia kierrätetään. Energiankulutusta seurataan ja korjauksissa tehdään energiatehokkaita valintoja. Kunnossapidon tuloksellisuutta arvioidaan jatkuvilla auditoinneilla sekä päivittämällä korjausvelkalaskelmaa säännöllisesti.

Hiilineutraalien ratkaisujen soveltaminen vaatii Suomenlinnan historiallisessa rakennusympäristössä jatkuvaa toiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tämän suhteen olla edistyksellinen ja esimerkillinen. Linnoitus toimii myös alustana tämän alan tutkimus- ja kehitystoiminnalle.

Vaasan kasarmi C83 korjattiin asuinkäyttöön vuosina 1972–1974. Kuvassa rakennus ennen ja jälkeen korjauksen.

Ylempi kuva: Museovirasto (epävarma kuvausajka), alempi kuva: Soili Mustapää / Suomenlinnan hoitokunta (2013)

YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

Kulttuuriperintö on ihmisoikeus. Jokaisella on oikeus osallistua Suomenlinnan säilyttämiseen hyvinvoivana. Paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla toimii viranomaisista, asukkaista, matkailutoimijoista sekä merellisen luonnon ja kulttuurin harrastajista muodostuvia verkostoja. Kaikille näille Suomenlinna on tavalla tai toisella merkityksellinen paikka.

Hoitokunnan tehtävänä on toimia mahdollistajana. Uusia kestäviä yhteistyön tapoja etsitään ja kokeillaan ennakkoluulottomasti. Kaikessa hoitokunnan ei tarvitse olla suoraan mukana. Kolmannen ja neljännen sektorin toimintaa, kuten vapaaehtoistyötä, rohkaistaan ja arvostetaan. Keskustelu Suomenlinnan säilyttämisestä pidetään julkisena. Jokainen voi halutessaan osallistua siihen.

Aktiivinen osallistuminen hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen osoitti, että Suomenlinnan paikallinen yhteisö kokee yhteistyön tärkeäksi ja yhteiset tavoitteet omikseen. Suunnitelman toteuttaminen vaatii tasapainottelua erilaisten intressien välillä. Verkostomainen yhteistyö perustuu luottamukseen siitä, että kaikki sidosryhmät ovat toiminnallaan sitoutuneet maailmanperintökohteen arvojen säilyttämiseen.

KESTÄVÄ MATKAILU

Suomenlinna on muuttunut sotilasalueesta vetovoimaiseksi matkailukohteeksi. Kasvanut suosio on haastanut Suomenlinnan hoitokuntaa ja sen yhteistyökumppaneita. Matkailijoiden laadukkaan kävijäkokemuksen, asukkaiden sosiaalisesti kestävän arjen ja yrittäjien ympärivuotisesti kannattavan liiketoiminnan yhteensovittaminen vaatii tasapainottelua.

Kestävässä matkailussa pyritään minimoimaan matkailun kielteiset ja maksimoimaan myönteiset vaikutukset. Aitousen ja paikallisuuteen nojaava liiketoiminta tukee linnoituksen arvoja. Matkailukohderoolia ei haluta korostaa muiden ominaisuuksien kustannuksella. Koska Suomenlinna on avoin kaupunginosa, linjattiin asiantuntijaselvitysten perusteella vuonna 2018, että pääsymaksun sijasta Suomenlinnaa kehitetään kestävän matkailun keinoin.

Kestävän matkailun strategian mukaan Suomenlinna on kansainvälisesti arvostettu merilinnoitus ja kestävän matkailun mallikohde. Yrittäjät menestyvät tarjoamalla laadukkaita palveluita, asukkaat viihtyvät ja kävijät kokevat elämyksiä. Kaikki tämä saavutetaan jatkamalla yhteistyötä paikallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa sekä tekemällä tutkimus- ja oppilaitosyhteistyötä.

Talvikävijöiden määrä on tasaisesti noussut, mutta kesä on matkailun vilkkainta aikaa. Ympärivuotisuuteen on panostettu muun muassa talvitapahtumien kautta. Kuva Viaporin kekristä marraskuulta 2018.

Kuva: Eralp Kahyaoglu / Suomenlinnan hoitokunta (2018)

Tulevaisuuden suuntaviivat

Suomenlinnan arvoihin pohjautuvat tulevaisuuden suuntaviivat ohjaavat Suomenlinnan eteen tehtävää työtä seuraavina vuosikymmeninä. Suuntaviivat muotoiltiin kaikille avoimissa hoito- ja käyttösuunnitelman työpajoissa.

Hoito- ja käyttösuunnitelmatyö on kuitenkin jatkuva prosessi, jonka edetessä myös suuntaviivoihin palataan, jotta voidaan varmistaa oikea suunta muuttuvassa maailmassa.

Tulevaisuuden suuntaviivoihin voi tutustua tarkemmin seuraavilla sivuilla.

- **KAIKKIEN SUOMENLINNA**
- **HISTORIAN MERKITYS JA PAIKAN HENKI**
- **SUOMENLINNA HELSINGIN KAUPUNGINOSANA**
- **PALVELUT SUOMENLINNASSA**

KAIKKIEN SUOMENLINNA

Maailmanperintökohde Suomenlinna nähdään yhteisenä, arvokkaana ja monimuotoisena voimavarana, joka tuottaa henkistä ja taloudellista hyvinvointia. Asiantunteva ja pitkäjänteinen hoito takaa kulttuuriperintöarvojen säilymisen.

Suomenlinnan arvojen suojelu, säilyttäminen ja esittely kestävällä tavalla luo hyvinvointia koko Helsingin alueelle. Kestävän matkailun keinojen avulla Suomenlinnan matkailuvetovoima voi uhan sijaan olla mahdollisuus. Matkailuelinkeinolle Suomenlinna on siis valtava voimavara, jota voi hyödyntää, mutta ei ryöstöviljellä.

Valtion kiinteistönhaltijavirastona Suomenlinnan hoitokunnalla on tärkeä rooli. Koska Suomenlinna on myös yksi Helsingin kaupunginosista, valtion ja kaupungin yhteistyötä on kehitettävä ja tehostettava. Yksityisen sektorin panostus Suomenlinnan elinvoimaisuuteen näkyy monenlaisessa yritystoiminnassa. Aktiiviset ja kulttuuriperinnöstä kiinnostuneet asukkaat ja kansalaiset haluavat paitsi nauttia kulttuuriperinnöstä myös auttaa sen säilymisessä. Hoito- ja käyttösuunnitelman tehtävänä on varmistaa, että heidän äänensä pääsee kuuluville.

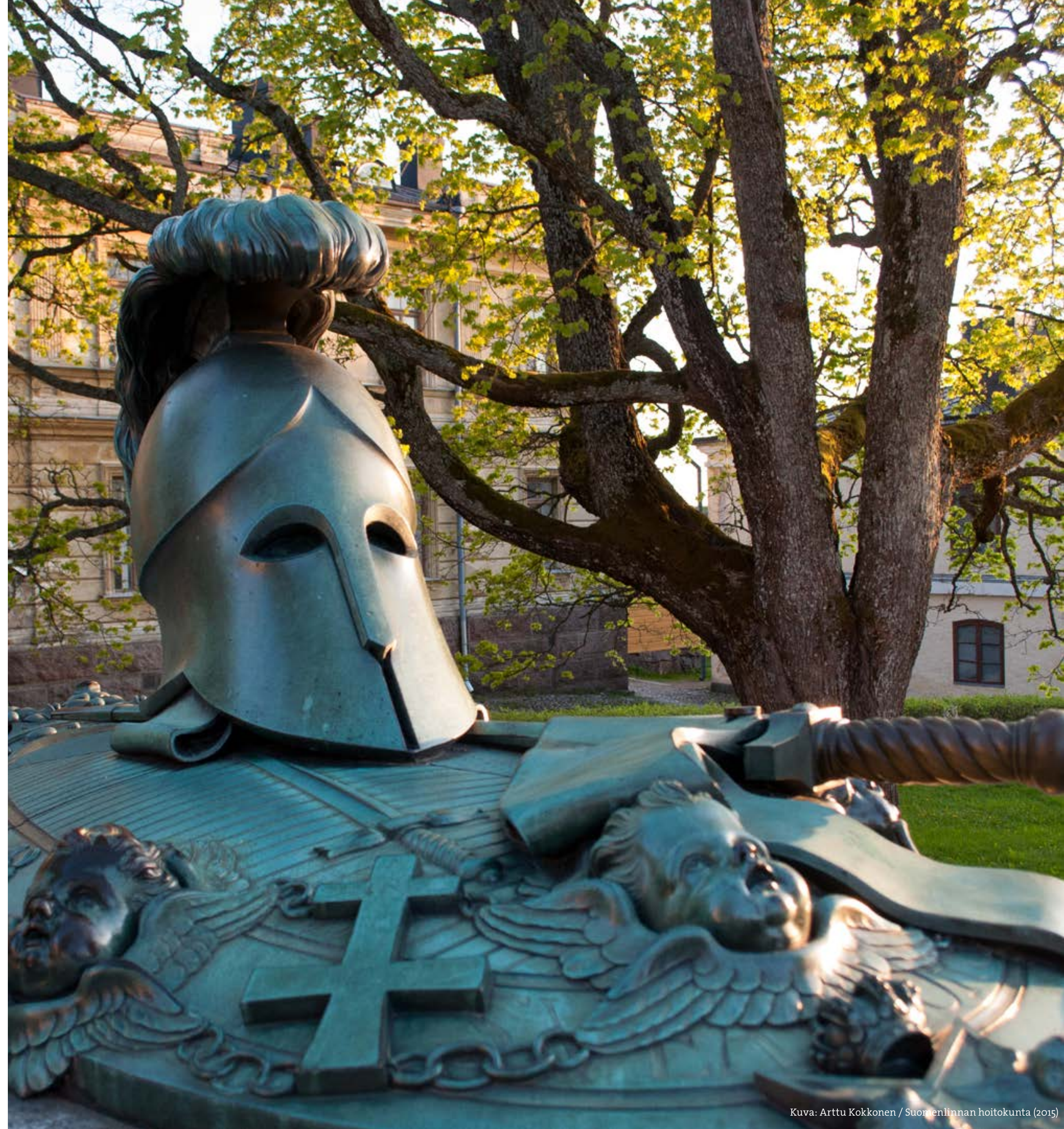

HISTORIAN MERKITYS JA PAIKAN HENKI

Suomenlinna on esimerkki siitä, miten historiallinen monumentti voi sopeutua muutoksiin ja uusiin käyttötarkoituksiin. Suomenlinnan säilyminen tuleville sukupolville autenttisenä ja eheänä todisteena menneisyydestä on lähtökohtana kaikille valinnoille ja muutoksille. Se tarkoittaa Suomenlinnan arvojen tunnistamista ja ymmärtämistä, mikä puolestaan edellyttää monipuolista tutkimusta ja keskustelua.

Kasvillisuus, niin kallioita peittävät sammalet kuin suurikokoiset lehtipuutkin, todistaa osaltaan paikan historiaa. Sodankäyntiä palvelevaksi rakennetusta linnoituksesta on tullut idyllinen vierailukohde sekä asuin- ja työpaikka. Menneisyyttä ei kuitenkaan voi unohtaa. Suomenlinnassa paikan henki on menneen ja nykyisen – eri-ikäisten rakennusten, kasvillisuuden, jo unohdettujen toimintojen ja joskus eläneiden ihmisten – jättämien jälkien havainnoimisessa ja aistimisessa.

Suojelu ja käyttö eivät Suomenlinnassa ole ristiriidassa keskenään. Toisaalta on paikkoja ja rakennuksia, joita ei ole tarpeen eikä esimerkiksi turvallisuussyistä voida käyttää. Niidenkin säilyminen ja restaurointi on tärkeää.

SUOMENLINNA HELSINGIN KAUPUNGINOSANA

Suomenlinna on yhtäaikaisesti asuinpaikka, työn tekemisen paikka ja vierailukohde. Mikään näistä ominaisuuksista ei saa jyrätä muita alleen. Käyttötarkoituksia sovitellaan siten, että historian saatossa erilaisia toimintoja ja ihmisryhmiä palveleviksi muotoutuneet rakenteet säilyvät toimintakuntoisina.

Merilinnoitus-kaupunginosaan saavutaan vesitse. Merimatka on olennainen osa Suomenlinnassa asumisen, työskentelyn tai vierailun kokemusta. Suomenlinnan saavutettavuutta kehitetään merellisen joukkoliikenteen keinoin, mikä on myös kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista.

Saariolosuhteiden ja maailmanperintöarvojen säilyttämisen varmistamiseksi Suomenlinnan hoitokunnan ja kaupungin on toimittava tiiviissä yhteistyössä. Tiiviin yhteydenpidon tarkoituksena on säilyttää, kunnossapitää ja esitellä Suomenlinnaa laadukkaasti ja resursseja tuhlaamatta.

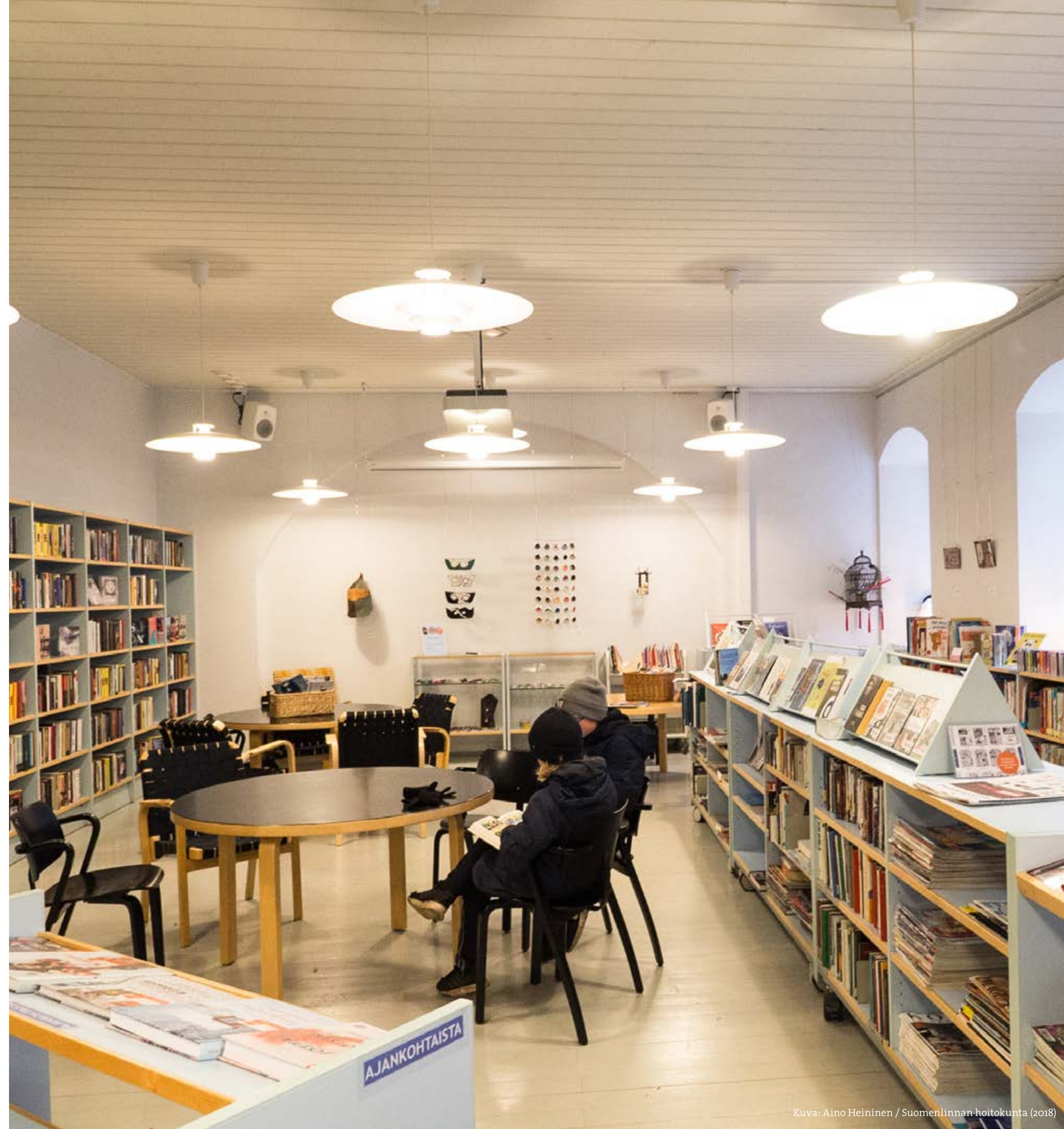

PALVELUT SUOMENLINNASSA

Suomenlinnan palvelurakenteen tulisi tukea paikallisyhteisön elinvoimaa. Koulu, päiväkoti, kirjasto ja pelastusasema ovat kunnallisia palveluita, joiden säilyminen yhdessä ruokakaupan kanssa takaa asukkaille arjen sujumisen.

Suomenlinnan omat erityispiirteet luovat hyvät mahdollisuudet esimerkiksi merellisille palveluille ja matkailupalveluille. Palveluntarjoajien on sitouduttava hoito- ja käyttösuunnitelman kokonaisuuteen, josta ei voi valita vain itselle mieluisia paloja. He osallistuvat merkittävällä taloudellisella panoksella maailmanperintökohteen ja sen arvojen säilyttämiseen maksamalla liiketiloista vuokraa.

Suomenlinnaa kehitetään ympärivuotisena maailmanperintökohteena. Palveluntarjoajilta odotetaan sitoutumista pitkään aikajänteeseen ja korkeaan vaatimustasoon. Lyhyen voiton tavoittelu esimerkiksi kesän kävijäpiikkeihin keskittyvällä "kerman kuorimisella" ei ole hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteiden mukaista.

HYVINVOIVAN SUOMENLINNAN SÄILYTTÄMINEN JÄLKIPOLVILLE

VASTUIDEN JA RESURSSIEN JAKAMINEN HALLITUSTI

KAIKKIEN SUOMENLINNA

- Kehitämme Suomenlinnaa avoimena ja saavutettavana voimavarana.
- Säilytämme Suomenlinnan jälkipolvien koettavaksi, ja siksi sitoudumme kestävän matkailun keinoihin.
- Suomenlinnan päätöksenteko perustuu avoimeen vuorovaikutukseen. Valtio, kaupunki, yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta osallistuvat kukin oman roolinsa puitteissa.

HISTORIAN MERKITYS JA PAIKAN HENKI

- Erityisten yleismaailmallisten arvojen sekä paikkalähtöisten arvojen mukainen suojelu ja hoito ovat perustana kaikelle käytölle ja kehittämiselle.
- Mahdollistamme historian ja luonnon kokemisen.
- Suojelun ja käytön välinen tasapaino on lähtökohta Suomenlinnan kehittämiselle.

SUOMENLINNA HELSINGIN KAUPUNGINOSANA

- Maailmanperintökohde Suomenlinnassa asutaan, eletään, tehdään työtä ja vieraillaan.
- Suomenlinnaan saavutaan vesitse.
- Suomenlinnaan kohdennettavat taloudelliset ja henkilöresurssit sovitaan säännöllisesti kaupungin ja valtion kesken.

PALVELUT SUOMENLINNASSA

- Suomenlinnan palvelut tukevat paikallisyhteisön elinvoimaa ja ovat kaikkia varten.
- Palvelut perustuvat maailmanperintökohteen ymmärtämiseen kokonaisuutena.
- Suomenlinnan palveluiden menestys perustuu niiden laatuun ja ympärivuotisuuteen.

KESTÄVÄ KEHITYS SUOMENLINNASSA *) Ilmastoteot • Yhteistyö ja kumppanuus • Kestävä matkailu

SUOMENLINNAN ARVOT Vahva paikan henki • Kerroksellisuus ja jatkuvuus • Elävä ja monipuolinen • Sopusointu ja erilaisuus

Toimeenpano

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa toteutetaan samalla tavalla kuin sitä on laadittu: yhdessä. Oman toiminnan tunnistaminen osaksi Suomenlinnan yhteisesti määriteltyjä tavoitteita on koko hoito- ja käyttösuunnitelmatyön kulmakivi.

Hoito- ja käyttösuunnitelman toimenpideohjelmaa päivitetään verkossa. Jokainen Suomenlinnan verkostoon kuuluva voi tuoda esille tärkeäksi katsomiaan toimenpiteitä. Yhteisen keskustelun kautta niistä muodostuu toimenpideohjelma hyvinvoivan Suomenlinnan säilyttämiseksi jälkipolville.

Toimintaympäristön muuttuessa seurataan suunnitelman toteutumista ja arvioidaan saavutettuja vaikutuksia. Uusia toimenpiteitä voi syntyä, kun suunnitelma etenee.

Unescon World Heritage Volunteers -leirin vapaaehtoisia, Helsingin kaupungin puistokummeja, Merisotakoulun kadetteja sekä Helsingin kaupungin, Allianssi ry:n ja hoitokunnan henkilöstöä talkoopäivässä elokuussa 2018.

Kuva: Susanna Kekkonen / Suomenlinnan hoitokunta (2018)

VIESTINTÄ

Hoito- ja käyttösuunnitelma edellyttää onnistunutta viestintää. Viestinnän avulla voidaan sitouttaa monimuotoinen verkosto yhteisiin tavoitteisiin.

Viestinnän tavoitteena on:

- kannustaa jokaista osallistumaan keskusteluun siitä, miten Suomenlinna voidaan säilyttää hyvinvoivana
- luoda ymmärrystä hoito- ja käyttösuunnitelmasta yhteisenä ja liikkeessä pysyvänä prosessina
- lisätä tietoa siitä, miten jokainen voi omassa arjessaan auttaa Suomenlinnaa säilymään hyvinvoivana.

Avoimuus, selkeys, saavutettavuus, vuorovaikutteisuus ja innostavuus toimivat viestinnän periaatteina.

Hoito- ja käyttösuunnitelmatyöstä annetaan selkeää ja ajankohtaista tietoa kaikille kiinnostuneille. Työstä viestitään monipuolisesti eri kanavilla ja eri muodoissa. Tapaamiset, tapahtumat ja sosiaalinen media tuovat viestintään vuorovaikutteisuutta. Viestinnällä pyritään innostamaan jokaista osallistumaan kulttuuriperinnön hoitoon ja käyttöön.

SEURANTA, ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa kehitetään jatkuvasti seuraten toimenpiteiden toteutumista. Toimintaympäristön muuttuessa hoito- ja käyttösuunnitelman vaikuttavuutta arvioidaan, ja suunnitelmaa tarkennetaan yhteisen keskustelun perusteella. Kaikilla Suomenlinnan verkostoon osallistuvilla on tärkeä rooli hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Suunnitelma tehdään ja Suomenlinnaa kehitetään yhdessä.

Hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteena on säilyttää Suomenlinnan erityistä yleismaailmallista arvoa sekä paikkakohtaisia arvoja. Sen toteutumista arvioidaan ja kehittämistä suunnitellaan monella eri tasolla.

Paikallisesti hoitokunta koordinoi toteutumista. Unescon maailmanperintökeskus sekä rakennussuojelun ja kulttuuriympäristöjen vaalimisen asiantuntijajärjestö ICOMOS seuraavat Suomenlinnan suojelu- ja hoitotavoitteiden toteutumista kansainvälisellä tasolla. Kansallisella tasolla vastuu seurannasta on Museovirastolla.

Liite: Fortress of Suomenlinna

Outstanding Universal Value

FORTRESS OF SUOMENLINNA

Built in the second half of the 18th century by Sweden on a group of islands located at the entrance of Helsinki's harbour, this fortress is an especially interesting example of European military architecture of the time.

Finland

Helsinki Harbour, Region of Uusimaa, Province of Southern Finland

N60 8 49.992 E24 59 13.992

Date of Inscription: 1991

Criteria: (iv)

Property : 210 ha

Buffer zone: 2,641 ha

Ref: 583

OUTSTANDING UNIVERSAL VALUE

Brief Synthesis

Suomenlinna (Sveaborg) is a sea fortress, which was built gradually from 1748 onwards on a group of islands belonging to the district of Helsinki. The work was supervised by the Swedish Admiral Augustin Eherensvärd (1710-1772), who adapted Vauban's theories to the very special geographical features of the region. The landscape and the architecture of the fortress have been shaped by several historic events. It has served to defend three different sovereign states over the years: the Kingdom of Sweden, the Russian Empire and most recently the Republic of Finland.

Covering an area of 210 ha and consisting of 200 buildings and 6 km of defensive walls, the fortress stretches over six separate islands. The original fortress was built using local rock and fortified with a system of bastions over varied terrain. The purpose of the fortress was originally to defend the Kingdom of Sweden against the Russian Empire and to serve as a fortified army base, complete with a dry dock.

Sandbanks, barracks and various other buildings were added during the 19th-century Russian period. The defensive system was adapted to match the requirements of a modern fortress and developed in the 19th century using contemporary fortification equipment.

After Finland gained independence in 1917, the fortress was renamed Suomenlinna (or Fortress of Finland) and served as a garrison and a harbour. The military role of the fortress declined after World War II, and in 1973 the area was converted for civilian purposes. Since then, buildings have been renovated to serve as apartments as well as workspaces, to house private and public services, and for cultural purposes.

Today, Suomenlinna is one of the most popular tourist attractions in Finland and constitutes a district of Helsinki with 850 inhabitants.

Criterion (iv): In the history of military architecture, the Fortress of Suomenlinna is an outstanding example of general fortification principles of the 17th and 18th centuries, notably the bastion system, and also showcases individual characteristics.

Integrity

Suomenlinna consists of several defensive and utilitarian buildings that blend the architecture and functionality of the fortress within the surrounding landscape. The property includes the islands upon which the fortress was built. This forms a consistent ensemble extensive enough to preserve and present the values of the property. Most of the fortifications and utilitarian buildings dating from the Swedish and Russian periods are well preserved. The fortress has only a few buildings dating from the Finnish era, but they retain their own distinctive identity. A sharp rise in sea level or increased rainfall could threaten the property.

Authenticity

The fortifications and the various buildings, all dating from different eras, as well as the surrounding environment, help preserve Suomenlinna's characteristics, particularly with regard to building materials, methods and architecture. Since Suomenlinna became a residential area, traditional construction methods have been favoured to ensure the preservation of the property, and are implemented in a manner that respects its cultural and historical values.

Protection and management requirements

Suomenlinna is legally protected under national legislation. The fortification works are protected by the Ancient Act of 1963 and the church is protected by the Church Act of 1994. The Governing Body of Suomenlinna, a government agency under the Ministry of Education and Culture, owns most of the historical buildings in Suomenlinna. The Governing Body is responsible for the restoration and maintenance of the fortress. The activities are guided by the 1974 Management Plan, which has since been revised. The costs of the Governing Body, which employs around 90 people, are met using funding from the central government budget and from rental income. The Governing Body of Suomenlinna works closely with the National Board of Antiquities, Suomenlinna Prison and the City of Helsinki. Representatives of the local people have a seat in the Governing Body of Suomenlinna.

Suomenlinna is surrounded by open waters and nature reserves. The islands in its vicinity are used by the Finnish Defence Forces, or are subject to restrictive development plans. No changes to the surrounding area that could threaten the values of the property are planned for the near future. The buffer zone of Suomenlinna ends at downtown Helsinki to the north and the military district to the east and south. The island-based fortress is not threatened by city planning or traffic.

The possibility of a sharp rise in sea levels owing to climate change constitutes a potential threat to the property, as it would accelerate the erosion of coastal structures. Similarly, increased rainfall causes damage to wooden and stone structures. The increase in visitors has also caused sandbanks to become eroded during the summer. The erosion is managed by restricting visitors' access to vulnerable areas during the summer months and regular reports are produced. The threats are recognized in the Suomenlinna Visitor Management Strategy from 2007 and the revised Management Plan from 2013.

www.slhk.fi/suomenlinnan-hoito-ja-kayttosuunnitelma